

Szent Cirill és Metód szobra Komáromban

ILONA L. JUHÁSZ

The Statue of Saints Cyril and Methodius in Komárno

Keywords: public space statues, SS. Cyril and Methodius, symbolic occupation of space, Southern Slovakia, Matica slovenská, nationality conflicts

A Kossuth téri körforgalom közepén álló két, keresztény szláv hittérítő szobra évekig neuralgikus pontját képezte a szlovák–magyar kapcsolatoknak, s nemcsak Komárom, hanem a nagypolitika viszonylatában is. Úgy tűnik, mára lecsillapodtak a kedélyek, a téma azonban több éven keresztül foglalkoztatta mind a szlovákokat, mind a magyarokat, beleértve a politikusokat is, a helyiektől a nagypolitika képviselőiig. Fokozatosan a nagypolitika ügyévé is vált a szobor felállítása körüli huzavona, egyetlen komáromi szoborról sem jelent meg a szlovákiai sajtóban annyi írás, mint ezzel kapcsolatban. A Komárom határait jócskán túllépő politikai csatározásokat, majd a szobor első és második felavatása körüli botrányokat az egész ország megismerhette.

A komáromi magyarok nagy részénél már a szoborállítás tervével kapcsolatban megjelent hír is ellenszenvet váltott, ki, a városi képviselő-testület pedig kezdettől fogva elutasította a szobor köztéri elhelyezésének tervét. A Matica slovenská képviselői a szobrot eredetileg a Lúdpiac téren, a szlovák–magyar határátkelőhöz vezető főút bal oldalán, a feljáró közelében tervezték felállítani, Szent István 2009-ben felavatott lovas szobra mai helyének közelében. A szobor körüli vita alakulását az évek során különféle, elsősorban a politikai jellegű tényezők befolyásolták. Valószínűleg nincs olyan szobor az ország területén, amelyikkel kapcsolatban ennyi újságcikk látott volna napvilágot mind a szlovák, mind pedig a magyar regionális, valamint az országos nyomtatott és elektronikus sajtóban, mint amennyi a komáromi Szent Cirill és Metód-szoborcsoportról. A megjelent cikkek alapján lépésről lépésre nyomon követhetők a történések, a kutató szinte elvész ebben a hatalmas mennyiségű adatözönben. Komáromi emlékjelről lévén szó, az alábbiakban elsősorban a *Komáromi Lapok*, s annak szlovák nyelvű verziója, a *Komárňanské listy* hasábjain megjelent (szlovák nyelvről magyarra általam lefordított) forrásokat idézem, mert úgy vélem, témánk szempontjából elsősorban a helyi történések és reakciók a dominánsak. Az *Új Szó* napilap komáromi tudósítójától közölt híranyag ugyancsak elsőbbséget élvez, azonban a komplexitás érdekében más szlovák és magyar nyelven megjelent sajtótermékeket is átlapoztam.

Az ötlettől a megvalósulásig

A szobor állításának ötlete 1990-ben a Matica slovenská által Komáromban szervezett első Cirill és Metód Napon merült fel első alkalommal. Két évvel később, 1992-ben a maticások kérvényt nyújtottak be a városi képviselő-testülethez a szoborállítás köztéri engedélyezése érdekében. Azt a választ kapták, hogy a város nem támogatja az ötletet, hogy e két szent szobra köztéren legyen felállítva. A kérvényezők nem fogadták el a döntést és újabb kérvénnyel fordultak a város vezetéséhez. A képviselő-testület ezúttal azt a határozatot hozta, hogy engedélyezik a szobor felállítását, azonban nem köztéren, hanem zárt helyen, a használaton kívül lévő egykori katonatemplomban. Ezt azzal indokolták, hogy mivel szentekről van szó, a legmegfelelőbb hely számukra a templom lenne.

A Matica slovenská nem fogadta el a döntést, s a köztéri elhelyezés érdekében aláírásgyűjtést kezdeményezett, majd ismét kérvényt nyújtott be a városi képviselő-testületnek, engedélyt azonban ezúttal sem kapott. Az 1993 márciusában hozott 435. számú határozat értelmében a szobor felállításának helyéül a városi képviselő-testület ismét a katonatemplomot javasolta. A köztéri szoborállítás tervét azonban a Matica slovenská nem adta fel. A kezdeményezés ekkora már túllépett a komáromi kereteken, a Matica számára már országos üggyé vált a szobor köztéren való felállításának kérdése. A Matica privigyei szervezete 1994-ben, Cirill és Metód-sorsjegyeket kezdett árusítani. Ebben az évben került hatalomra Vladimír Mečiar elhíresült, antidemokratikus és nacionalista harmadik kormánya, amely működésének négy éve alatt elszabadultak a nacionalista indulatok az országban. A szlovákok mellett számos magyar tisztviselőt váltottak le, s neveztek ki helyükre a DSZM (Demokratikus Szlovákiaért Mozgalom)¹ valamint a Szlovák Nemzeti Párt kádereit tekintet nélkül arra, hogy rendelkeztek-e az új funkciójukhoz szükséges képesítéssel, vagy megfeleltek volna a szakmai feltételeknek. A Matica slovenská ez alatt a négy év alatt jelentős anyagi és erkölcsi támogatásban részesült a kormánypártok részéről, azonban azok sem tudták elérni, hogy a komáromi városi képviselő-testület megváltoztassa álláspontját.

A Cirill és Metód tiszteletére a Matica slovenská által évente megszervezett ünnepséget 1995. július 5-én az egykori római castellum helyén, Leányvárott tartották, a társrendező a DSZM (HZDS) és a Matica slovenská városi szervezete volt. A DSZM egyik helyi képviselője a rendezvényről írt beszámolójában említést tett róla, hogy Cirill és Metód szobra felállításának szükségességével is foglalkoztak, s az egyik előadó szerint nagy valószínűséggel éppen ezen a tájon lépett a két hittérítő a Nagymorva Birodalom területére:

Az ünnepség 9 óra 30 perckor ünnepi szentmisével kezdődött a Szent András templomban, melyet Palkovics tiszteletes celebrált. A szentmise után a hívőket autóbusz szállította az ünnepség helyszínére. A megemlékezés 12.00 órakor kezdődött a castellum² déli

1 Szlovákul: Hnutie za demokratické Slovensko (HZDS)

2 A római kori castellum, azaz a Leányvár a Komárom melletti Ilsa településen található.

kapujánál. A résztvevők között olyan neves vendégeket köszönthettünk, mint PhDr. Eva Kolníková DrSc. archeológus, PhDr. Titus Kolník DrSc. archeológus, Prof. Dr. Marsina Richard történész, valamint Ľudmila Cvengrošová szobrászművész [...] A rendezvényen kb. 350 személy vett részt [...] Marsina professzor ünnepi beszéde következett, amelyben több merőben új vélemény is elhangzott Cirill és Metód munkásságával kapcsolatban. A legérdekesebb talán az volt, hogy a professzor úr szerint Cirill és Metód nagy valószínűséggel éppen ezen a tájon léptek a Nagy-Morva Birodalom területére. [...]

A résztvevők egyhangúlag támogatták a gondolatot, hogy megfelelő helyen fel kellene állítani egy Cirill és Metód szobrot, de nem zárt helyiségben!

Az egybegyűltek köszönetüket fejezték ki a rendezőknek a méltóságteljes ünnepségért és a kellemesen eltöltött délutánért. A rendezők pedig köszönettel tartoznak a komáromi helyőrség katonáinak és PhDr. Ratimorská Piroskának, akik nagyon sokat segítettek az ünnepség előkészítésében és megvalósításában.³

A feltételezést, hogy Cirill és Metód Komárom környékén kelt át a Dunán, a hazafias szlovák sajtó rövidesen tényként kezelte, a különféle, szoborral kapcsolatos írásokban általában ezt is hangsúlyozták. Az új Mečiar-kormány hatalomra jutását követő tisztogatások során a komáromi Duna Menti Múzeum leváltott igazgatója helyett kinevezett alapiskolai tanítónő, valamint a Magyar Nemzetiségi Osztály élére kinevezett, agrónomus képesítésű helytörténész a *Komárňanské listy*ben megjelent, közösen írt cikkükben méltatták Cirill és Metód tevékenységét és jelentőségét, s megjegyezték, hogy az egyik lehetséges átkelőhely, a gázló, amelyen keresztül a Dunán átkelve 863 nyarán a Nagymorva Birodalom területére érkeztek, Komárom közelében, valószínűleg Kelemantia castellum (Leányvár) mellett lehetett.⁴

A magyarellenességéről elhíresült orvost, Alexander Mrázikot a Matica slovenská komáromi járási választmányának elnökét, a harmadik Mečiar-kormány idején kultúrintendánssá nevezték ki, ezáltal lényegében teljesen szabad kezet kapott az állami kulturális intézményeket érintő kérdésekben, mind Komáromban, mind pedig a járás területén. És ő ezzel a jogával teljes mértékben élt is. A Cirill és Metód-szobor felállítása számára is elsődleges kérdésnek számított, az egyik fő szószólója volt az ügynek. Meggyőződéssel vallotta, hogy a két hittérítő Komáromban vagy környékén lépte át a Dunát, a *Komárňanské listy*ben 1995-ben megjelent írásában egyebek közt ezzel indokolta a szoborállítás fontosságát. Nem a két hittérítő szobrára gondolt csupán, hanem egy olyan emlékművet képzelt el, amely azt a pillanatot örökítené meg, amikor Svätopluk fejedelem üdvözli a Dunán átkelő, a Nagymorva Birodalom földjére lépő Cirillt és Metódot. Az említett írást is ezzel a gondolatokkal zárta, figyelemre méltó történelmi keretbe ágyazva mondanivalóját:

3 Ing. Alexander Reško: Cirill és Metód ünnepe Leányvárot[t] *Komáromi Lapok*, 1995. július 14., 2. p.

4 „Bratia na území (sic!) Veľkej Moravy prišli v lete r. 863 a jedným z možných prechodov na toto územie mohol byť brod neďaleko Komárna, asi pri rímskom kasteli Kelemancia.” Mgr. Helena Lehotská, Ing. Alexander Reško: Priniesli nám jazyk. *Komárňanské listy*, 1996. július 5., 4. p.

...befejezésül megállapíthatjuk, hogy nagy a valószínűsége, vagy egész biztos, hogy a szaloniki testvérek a legszebb útvonalat használva a Nagymorva Birodalom felé, éppen itt, Komáromban lépték át az öreg dunai gázlót, s léptek Pribina valamikori nyitrai fejedelemségének területére. Érkezésük idején ezt Svätopluk fejedelem irányította, aki miután a fejedelemség területére léptek, ünnepélyesen üdvözölte [Cirillt és Metódot], majd elkísérte őket Rastislav székhelyére. Erre a jelentős eseményre folyamatosan, egy állandó, a bizánci misszió Svätopluk általi üdvözlését megőrkítő emlékművel kellene emlékeztetni. Ha Zalaváron állhat a két szaloniki testvér szobra, akkor miért ne emlékeztethetne az érkezésüket és üdvözlésüket ábrázoló művészi ábrázolás erre az eseményre ott, ahol ez az esemény valószínűleg megtörtént, tehát Komáromban, vagy pedig Komárom mellett?⁵

A Matica slovenská tagjainak többsége bizonyára nem támogatta az ötletét, mert később erről már nem esett szó, kizárólag csak a két hittérítő szobra maradt napirenden.

Egy privígyei csoport 1996 júniusában Komáromba látogatott, ahol a polgármesteri hivatal titkárságvezetőjének, Zsok Gizellának átadták a komáromi Cirill és Metód-szoborra szánt egymillió koronás felajánlásukat igazoló oklevelet. A *Komáromi Lapok* is beszámolt erről a nem mindennapi látogatásról:

Szombaton, június 15-én tudósításban számolt be a Szlovák Televízió, hogy megkezdődtek Cirill és Metód szobra felállításának előkészületei városunkban. Tájékoztatást Zsok Gizellától, a riport szereplőjétől kértünk, aki a városi hivatalban a polgármester titkárságát vezeti:

– Szombat délután privígyei látogatók jelentették be érkezésüket azzal, hogy szeretnék megnézni a városházát. Be is futottak vagy ötvenen, s miközben az épületet és termeit nézegették, közölték, hogy a Matica slovenská privígyei szervezete egymillió koronával járul hozzá a városunkban felállítandó új szoborcsoporthoz, amely Cirill és Metód hittérítőknak állít emléket. A bejelentésnek írásos nyoma van egy kis oklevél formájában, ezt átadták nekem. Ebben az áll, hogy „nagyra becsülik a Matica slovenská komáromi tisztségviselőinek aktivitását”, s hogy kezdeményezésüket siker koronázza, pénzzel támogatják a tervet. Az aláíró Mgr. Albert Priehoda, a Matica slovenská privígyei városi szervezeteinek elnöke.

Mikorra várható a szoboravató?

– Ezt előre nehéz megjósolni, ugyanis minden szoborállításnak megvan a maga menete. Először is ki kell dolgozni egy tervezetet, melyet az önkormányzat mellett működő művelődési és területfejlesztési bizottság megvitat. Ha elfogadja, a képviselő testület döntésén

5 „Záverom možno konštatovať, že je veľmi pravdepodobné alebo až isté,, že solúnski bratia použiťú najkrajšiu cestu na (Veľkú) Moravu, práve tu, v Komárne prekročili starý dunajský brod, a vstúpili na územie niekdajšieho Pribinovho Nitrianskeho kniežatstva. V čase ich príchodu ho spravoval vojvoda Svätopluk, ktorý ich po vstupe na svoje územie slávnostne pozdravil a potom ich sprevádzal ďalej do sídla Rastislavovho. Táto významná udalosť by sa mala ustavične pripomínať trvalým monumentom, znázorňujúcim privítanie byzantskej misie Svätoplukom. Ak môže stáť pomník solúnskych bratov v Zalavári, prečo by umelecky stvárnený výjav, znázorňujúci ich príchod a privítanie nemohol pripomínať túto udalosť tam, kde sa pravdepodobne stala, teda v Komárne, či pri Komárne?“ MUDr. Alexander Mrázik: Po ktorej ceste prišli solúnski bratia na Veľkú Moravu? *Komárňanské listy*, 1995. szeptember 22., 5. p.

műlik a kivitelezés. Mindez természetesen a környezetvédők, városképőrzők és más szakemberek véleményezésének a függvénye [...] A szakembereken műlik, mikor és hol állítandó fel a szoborcsoport, miután a képviselők megszavazták a tervezetet.⁶

Úgy tűnik, hogy a privigei látogatók a maguk sajátos módján akartak nyomást gyakorolni a komáromi önkormányzatra, s bizonyára az akkor már erősen kormánypárti állami Szlovák Televízió megjelenése sem volt véletlen.

A privigeiek által árusított Cirill és Metód-sorsjegyekből 1997-ig szép summa gyűlt össze, a befolyt összegből 4,6 millió koronát szántak a komáromi szobor elkészítésére. Még ebben az évben konkrét lépések is történtek ez ügyben: a Matica slovenská szerződést kötött Ladislav Berák szobrászművésszel a két hittérítő szobrának elkészítésére. A mű 1999-ben készült el, a szobrász egy majdnem 4 méter magas bronzszobrot adott át a megrendelőknek. Az elkészült művet azonban csak egy évvel később, 2000. július 21-én szállították Komáromba, ahol az evangélikus templom udvarán helyezték el ideiglenesen.

Témánk szempontjából különös jelentőséggel bír az 1999-es év, ekkor csúcspontot ki a komáromi szoborügy, így ezzel az időszakkal az alábbiakban bővebben foglalkozunk.

A szobor elkészültét megelőző években is folyamatosan jelentek meg a szlovák és magyar sajtó nagy részében a témával kapcsolatos cikkek és olvasói levelek,⁷ s mind a *Komáromi Lapok*, mind pedig annak *Komárňanské listy* című szlovák változatának oldalain több vitacikk is megjelent.⁸

A szobor elkészültét követően a vita még inkább fokozódott. Mindeközben olyan hírek is lábra kaptak, hogy a szobrot Nyírára viszik, valamint egy olyan elképzelés is felmerült, hogy akár a Zobor-hegyen is felállíthatnák az alkotást. Ez a hír valószínűleg nem lehetett alaptalan, mert egy verebélyi olvasó azonnal reagált az *Új Szóban* a tervvel kapcsolatban. Egyebek közt az alábbiakat írta:

Egy másik javaslat, ha jól emlékszem, úgy hangzott, hogy a Zobor-hegyen állítsák fel a szoborcsoportot. A Komáromból szorgalmazott javaslatnak vannak némi bökkenői. Az egyik az lenne, hogy a Zobor-hegyet és körülötte a természetet egy égbe magasodó vas-

-
- 6 /kp/ Cirill és Metód Komáromban? Egymillió csekk a szoborcsoportra. *Komáromi Lapok*, 1996. június 21., 5. p.
- 7 Olvasói levél. Szabó Sándor: Cirill és Metód nyomában. *Új Szó*, 1999. szeptember 22., 3. p.; Olvasói levél. Pozsonyi Tibor: Egy és más a szentekről. *Új Szó*, 1999. szeptember 27., 2. p.
- 8 Vö. Hlédik János: Cirill és Metód Komáromban. *Komáromi Lapok*, 1996. július 28., 6. p.; özv. Petőcz Kálmánné: Visszhang. *Komáromi Lapok*, 1996. július 12., 5. p.; Helena Burgelová: Panslavizmus v Komárne *Komárňanské listy*, 1996. november 8., 8. p.; Libertinus (Ladislav Fülöpp): Čitateľský ohlas na článok „Panslavizmus v Komárne“. *Komárňanské listy*, 1996. november 15., 6. p.; Ohlasy na článok „Panslavizmus v Komárne“ AD1: János Kovács, AD2: Ján Hlédik, AD3: Helena Burgelová. *Komárňanské listy*, 1996. november 22., 8–9. p.; özv. Petőcz Kálmánné: Visszhang: a sértett megszólal. *Komáromi Lapok* 1996. november 22., 2–3. p.

épitmény, a rádiótorony „rondítja”, a szomszédságában levő millenniumi emlékoszlop⁹ henger alakú talapzata szinte beleolvad. Másodsoron, a Zobor-hegy csúcsa, vagyis a sziklaormai, ahol érdemes lenne a szoborcsoportot elhelyezni – legalább 20 méter magasat – katasztrálisan Nyitragrencsérhez tartozik. És végezetül, ha mégis meg tudnának egyezni a gerencséri képviselő-testülettel, akkor el kellene távolítani a millenniumi emlékoszlop 8 méteres talapzatának maradványait. [...] Finta Rezső polgármesternél érdeklődtem a talapzat lebontása iránti kezdeményezésről. Az alábbiakat válaszolta: „A millenniumi emlékoszlop maradványainak lebontásához elvileg és gyakorlatilag senkinek sincs joga, mert az Gerencsér területén fekszik [...], tehát az emlékoszlop maradványa a miénk, és meg is fogjuk védelmezni a megfelelő jogi eszközökkel.”¹⁰

A szobor Nyitrán való elhelyezésének ötletéről megjelent hírek kapcsán meg kell említenünk egy figyelemre méltó közjátékot. Vrabc Máriaának, az Új Szó munkatársának 1999. május 14-én megjelent egy írása a lapban, amely szerint a nyitraiak készek lennének elfogadni és Nyitra valamelyik pontján felállítani a szobrot.¹¹ Nyitrai (Drahomíra Pechovčiaková, a Matica-ház igazgatónője) és komáromi (Alexander Mrázik, a Matica slovenská komáromi járási tanácsának elnöke) interjúalanyok azonban az Új Szónak elküldött írásukban cáfolták a Vrabc Mária által leírtakat, s azzal vádolták őt, hogy valótlanságokat közölt.¹² A két levélre reagálva az Új Szó és Vrabc Mária az alábbi választ tette közzé a lapban:

Szombati számunkban Drahomíra Pechovčiaková a nyitrai Matica-ház igazgatója és Alexander Mrázik, a Matica slovenská komáromi járási tanácsának elnöke tiltakozó írását közzétük. Kifogásolták, hogy Vrabc Mária „Cirill és Metód ügy” című cikkében őket idézte, mondván, ők nem beszéltek a szerkesztőnkkel, és nem is szeretnék Nyitrán tudni az ominózus szobrot. Vrabc Máriát céltartósággal vádolták, valamint azzal, hogy valótlanságokat állt. Nyitrai szerkesztőnk reagálását egyebek mellett azért is közöljük, mert dokumentum (magnószalag) van a birtokában, s a hangfelvételtől egyértelműen kiderül, ki mit mondott és kinek.

Érthető, hogy a Matica slovenská minden erejével igyekszik letagadni, hogy valaha is eszébe jutott volna lemondani a komáromi Cirill és Metód szoborról, és Nyitrának ajánlani azt. Természetesen az is érthető, hogy most azok szállnak síkra a legvérmesebben a komáromi helyszínért, akik nemrég még el tudták volna képzelni, hogy a szobor máshol álljon – elvégre jóvá kell tenniük a hibájukat. Mármint azt, hogy egy magyar újságírónak kotyogták ki, „hallottak a nyitraiak ötletéről” (Alexander Mrázik), meg hogy

9 Az 1896 augusztusában felavatott millenniumi emlékmű egy 22 méteres talapzattól, valamint annak henger alakú tetején minden égtáj felé egy-egy, szárnyát leeresztett turulmadárból állt, amelyeket obeliszkok tartottak. Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulását követően, 1921 februárjában a cseh műszaki tiszték felrobbantották, csak a talapzat maradt a helyén.

10 Olvasói levél. Motesíky Árpád: Szoborkeringő. Új Szó, 2000. február 14., 2. p.

11 Vrabc Mária: Cirill és Metód-ügy: a nyitraiak elfogadnák az alkotást. Új Szó, 1999. május 14., 3. p.

12 Visszhang. Drahomíra Pechovčiaková: Nyitra nem kérte. Új Szó, 1999. június 5., 2. p.; Alexander Mrázik: Az igazság kedvéért. Új Szó, 1999. június 2., 2. p.

„mondtam ilyen dolgot, de csak a közeli ismerősök előtt. Mondom, ha már egyszer így áll a dolog, Nyitrán ez nem lenne probléma.” (Drahomíra Pechovčiaková). Ismétlem, érthető a visszatáncolás, hiszen a Matica számára a szobor elvi kérdéssé, sőt a nemzeti jogok magasztos szimbólumává vált. Ezzel szemben az teljesen mellékes szempont, hogy a két hittérítőnek az égvilágon semmi köze nem volt Komáromhoz. Még az az emberi gyengeség is megbocsátható, hogy valaki időközben megmászja véleményét, egyedül arra nem találok magyarázatot, miért kell letagadni még a pusztá tényét is annak, hogy telefonon beszélt az adott újságíróval – pláne, hogy a beszélgetésről hangfelvétel készült. Ha csak nem azt akarják elhitetni a közvéleménnyel, hogy az egészet a magyarok találták ki: így akarták egycsapásra Komáromot is megszabadítani a szobortól, meg a Maticát is belülről bomlasztani. Az egész összeesküvési elmélet csak azért sántít, mert a végső döntést úgyis a komáromi képviselő-testület hozza meg, azt pedig éppúgy nem kényszerítheti senki a szobor felállítására, mint a Maticát az elajándékozásra.¹³

Amikor a kész szobrot Komáromba szállították, már az 1995-ben alakult új kormány volt hatalmon Szlovákiában. A Szlovák Nemzeti Párt, valamint a Mečiar által irányított DSZM képviselői ellenzéki szerepbe kerültek. Az új kormánykoalíció tagja, a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDM) igazságügy-miniszterre kinevezett elnöke, Ján Čarnogurský a kezdetektől támogatta a komáromi Cirill és Metód-szobor köztéri felállítását. Elmondása szerint a KDM már 1997 őszétől tárgyalta a komáromi városvezetéssel ebben az ügyben, azonban a választási kampány idején nem foglalkoztak a kérdéssel, abból a megfontolásból, hogy senki se élhessen vissza ezzel. Čarnogurský 1999 januárjában levéllel fordult a komáromi polgármesterhez, hogy rendezze a szoborállítás kérését, levelére azonban nem kapott választ.¹⁴

A szobor köztéri felállításának problematikája nagyon hamar túlnőtte a komáromi kereteket, és ekkorra már országos üggyé vált. Ján Chryzostom Korec bíboros, Ján Sokol érsek, Szlovákia metropolitája a szobor köztéri felállítása mellett foglalt állást, és Ján Čarnogurský igazságügyi miniszter mellett Milan Kňažko kulturális miniszter is hallatta a hangját az ügyben. Csáky Pál miniszterelnök-helyettes (MKP) 1998. november 5-én azt nyilatkozta, hogy „a problémát az ügyhöz méltóan fogják megoldani”.¹⁵

Nagy visszhangot váltott ki a szobor köztéri felállításának elutasítása a komáromi városi képviselő-testület részéről, s emiatt a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom vezetése úgy döntött, amennyiben a Magyar Koalíció Pártja (MKP) nem gyakorol nyomást a komáromi képviselőkre, 1999. szeptember 16-án ellenezni fogják a párt felvételét az Európai Demokratikus Unióba (EDU).¹⁶ Bugár Béla, az MKP elnöke szerint az

13 Reakció: ad Nyitra nem kérte, Az igazság kedvéért. A képviselők döntenek. *Új Szó*, 1999. június 5., 3. p.

14 Ragaszkodik a szoborhoz. Čarnogurský: Komárom érvei irracionálisak. *Új Szó*, 1999. szeptember 24., 6. p.

15 Kamoncza Márta: Hét éve tartó köztéri közbiztonsági játék. A hittérítők munkáját elismerjük, de nem látjuk okát, miért Komáromban kellene szobrot emelni a tiszteletükre. *Új Szó*, 1999. szeptember 24., 6. p.

16 Az európai párttömörülésnek a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom korábban már tagja volt, de a szlovákiai magyar pártok egyesítése után újra kellett kérvényezni a tagságot.

ilyen feltételek szabása zsarolásnak minősül, Duray Miklós, az MKP tiszteletbeli elnöke pedig kijelentette: egy „demokratikus országban lehetetlen, hogy egy politikai párt egy városi önkormányzatot határozata megváltoztatására kényszerítsen”. Mácza Mihály alpolgármester az *Új Szó* munkatársának az ügygel kapcsolatban ugyanazt nyilatkozta, amivel a város önkormányzata kezdettől érvelt, miszerint Komárom városi képviselő-testülete azért utasította el a kezdeményezést, mert a két hittérítő sem történelmi, sem pedig kulturális szempontból nem kötődnek a városhoz. Közölte továbbá, hogy miután a képviselő-testület felajánlotta a szoborcsoport felállítását a volt ferences rendi templomban, a Matica szándékosan akkorra alkotást készítettett, hogy azt már csak köztéren lehessen elhelyezni. A KDM egyik alelnöke, Pavol Hrušovský véleménye szerint „ha valaki európai akar lenni, és Európához kíván csatlakozni – amely történelmi, nemzetiségi és politikai szempontból is sokrétű –, nem okozhat neki gondot egy olyan kérvény – legyen bárkié is –, mely arra vonatkozik, hogy állítsanak fel egy adott területen annak kultúráját és múltját idéző emlékművet.” Vladimír Palko, a KDM másik alelnöke is nyilatkozott az ügyben:

Az MKP-t olyan politikai partnernek tekinti, amelynek az elmúlt évtizedben hasonló elképzelései voltak a társadalom átalakításáról. A komáromi helyi politikusok elutasító álláspontja viszont szerinte ellentétben áll a két párt keresztény hagyományokra épülő politikájával, hiszen „ezt a hagyományt a mi végeinken éppen Cirill és Metód honosította meg”. Úgy tekinti, hogy az MKP tagfelvételi kérelme az európai irányultságának tanújele. „Az MKP országos politikája felől nincsenek kétségeink, a komáromi helyi politikusok viszont kételyeket keltenek.”¹⁷

A szoborállítással kapcsolatban az MKP másik koalíciós partnere, a Demokrata Párt alelnöke, Peter Zajac is kifejtette véleményét:

Úgy vélem, a kérdést megegyezéssel kell megoldani. A KDM-nek tekintettel kell lennie az MKP választóira, az önkormányzatnak pedig fel kellene állítania a műalkotást. Nem látom semmi okát, hogy Európa védőszentjeinek Komáromban, amely európai városnak tekinti magát, ne lehetne helye valamelyik köztéren. Ugyanakkor nem érzékelem ezt olyan problémaként, aminek meg kellene zavarnia az MKP és a KDM, e két hasonló programú politikai párt kapcsolatait. A Demokrata Párt kész közös védőnökséget vállalni az ügy méltó és megnyugtató lezárása felett. Remélem, hogy ez a probléma a mostani valós gondokkal terhelt időszakban nem ölt óriási méreteket, hanem ott oldódik meg, ahol kell: Komáromban.¹⁸

1998 nyarán a Szlovák Demokratikus és Koalíció Komáromban működő pártjai (Demokrata Párt, a Kereszténydemokrata Mozgalom és a Demokratikus Unió) aláírás-gyűjtést kezdeményeztek annak érdekében, hogy a szobor köztéren legyen felállítva.

17 Cirill és Metód a két „zsaroló”. Bugár Béla: a KDM ellenzi az MKP EDU-tagságát. *Új Szó*, 1999. szeptember 14., 1. p.

18 Egy európai városban helye van Európá védőszentjeinek. Kapcsolatzavarás. *Új Szó*, 1999. szeptember 24., 6. p.

Judita Ambrušová, a petíciós bizottság szóvivője elmondta, hogy az elkészült szoborcsoport az adófizető polgároknak egy fillérjébe nem került, és véleménye szerint „a szlovák–magyar megbékélést jelképezhetné, ha a zömében magyarok lakta városban valamennyi szláv nép apostolainak szobrát méltó helyen, köztéren állítanák fel”.¹⁹ A *Komáromi Lapok* egyik szerkesztője hívta fel a figyelmet arra, hogy a szoborral kapcsolatos petíciós ív fejlécén Komárom város címere szerepel, aminek használatát tudomása szerint a város polgármestere nem engedélyezte.²⁰ Pásztor István polgármester ezt követően a sajtó útján nyílt levélben fordult a petíciós bizottsághoz a városi címer törvénytelen használata miatt.²¹

A Demokrata Párt komáromi járási választmánya 1999. szeptember 24-én a *Komárnanské listyben* tette közzé a szoborüggyel kapcsolatos állásfoglalását:

A komáromi Demokrata Párt a Cirill és Metód-szoborcsoport kapcsán kialakult helyzetet főlegesen tartja. Az eset amiatt kelt általános figyelmet, mert a kisebbségi jogok érvényesítésének kérdéséről van szó egy nemzetiségileg vegyes területen, ahol a kisebbséget a szlovák közösség alkotja. Ezeknek a jogoknak a gyakorlati érvényesítése a mindennapokban Európa egyik kulcskérdése az emberi jogok érvényesülésének vonatkozásában, s napjaink demokráciafelfogásának próbakövét is jelenti egyben. Paradox módon a hittérítők szobrának méltó elhelyezésére benyújtott kérvényt már 7 éve folyamatosan elutasítja a városi képviselő-testület, amelyben a magyar kisebbség képviselői alkotják a többséget, annak a kisebbségnek, amely érzékenyen reagál, ha az igazságtalanság őt érinti.

A Demokrata Párt az elmúlt időszakban a magyar kisebbség minden jogos kérelmét támogatta, akár a kétnyelvű bizonyítványról, vagy a kisebbségi nyelvhasználati törvényről volt szó. Tiltakoztunk a magyar alap- és középiskolák igazgatóinak indokolatlan leváltása ellen, az alternatív oktatás bevezetésének terve ellen, a Duna Menti Múzeum magyar fel-

-
- 19 Kamoncza Márta: Hét éve tartó köztéri közjáték. A hittérítők munkáját elismerjük, de nem látjuk okát, miért Komáromban kellene szobrot emelni a tiszteletükre. *Új Szó*, 1999. szeptember 24., 6. p.
- 20 (padlovics): Gondolatok egy petíciós ív fejléce kapcsán. *Komáromi Lapok*, 1999. szeptember 24., 2. p.
- 21 A levélben egyebek közt ez áll: „...Nyomatékosan kell azonban tiltakoznom az ellen, hogy a petíciós íveken jogtalanul használták a város címerét. Ezzel megsértették a város Alapszabályzatát, melynek 33. §-ának 4. bekezdése kimondja: »A város címerével ellátott okiratok csak olyan esetben használhatók, ha az okirat a város szerveinek rendeletét, határozatát, illetve döntését tartalmazza, vagy ha fontos tényeket, illetve jogosítványokat igazol (bizonyít). Városcímerrel ellátott levélpapírt kizárólag a polgármester és a városi hivatal használ.» Mivel Önök az aláírásokat gyűjtő íveken a városi címet használták, megsértették a város Alapszabályzatát, s így – tudatosan vagy véletlenül – azt a látszatot keltik, mintha a petíciót a városi hivatal, vagy a polgármester szervezné. Önök ezáltal félrevezetik az aláírókat, s egyúttal kétségbe vonják a petíciós kezdeményezés tisztaságát. Tekintettel arra, hogy szerintem a petíció megfelelő forma a lakosság véleményének kinyilvánítására a Szt. Cirill és Metód szoborcsoport elhelyezéséről, kérem Önöket, hogy tegyék meg a kellő intézkedéseket, s az általam kifogásolt törvényellenes állapotot szüntessék meg. Üdvözlettel: Pásztor István mérnök, a város polgármestere.” *Komáromi Lapok*, 1999. október 1., 1. p.

iratainak eltávolítása ellen, s most ugyanebből a megfontolásból annak a kisebbségnek az oldalán állunk, amely kulturális igényeit szeretné érvényesíteni. Elvileg ugyanis nincs semmi különbség egy nemzeti közösség és a város lakosait képviselő kulturális szervezet jogai között. Mindkét esetben a kollektív jogaikat érvényesítő csoportról van szó.

Állandó jelleggel nem lehet elutasítani a saját polgárok kéréseit. Emiatt bukott meg a Mečiar-kormány is. Egyáltalán nem az a lényeg, hogy a városi képviselők óhajtják-e a szobrot, az a meghatározó, hogy ebben a városban létezik a lakosoknak egy csoportja, amely viszont szeretné. Ha a képviselők ezt nem veszik figyelembe, a konfliktus elhúzódik és csak súlyosbodni fog. Az ilyen hozzáállás nem kívánt következményekkel járhat, a kisebbségi igények elutasítását vonja maga után mind a hazai, mind pedig a nemzetközi közvélemény szemében, amely odafigyel arra, hogy a Magyar Koalíció Pártjának helyi politikusai vajon képesek-e eleget tenni egy olyan elemi kérésnek, mint a hittérítők szobrának egy méltó helyszín megszavazása. Erről szól az MKP Európai Demokratikus Unióba való belépésének vétője. A városi képviselő-testület hozzáállása ehhez a kérdéshez teljesen kontraproduktívá vált. Erről tanúskodnak az alábbi tények is:

1. A probléma nem oldódott meg, hanem egyre fokozódik.
 2. Mobilizálta és egyesítette Szlovákia polgárait a városi képviselő-testület döntése ellen, és több egyházi és politikai személyiség is kiállt a szobor leleplezése mellett.
 3. A vitát az extrém politikai pártok (DSZM, SZNP) folyamatosan ki fogják használni céljaikra, és a társadalomban fokozódik majd a magyarelles hangulat.
 4. Az MKP a kormánykoalícióban sem tudta átvenni a kisebbségi törvény enyhébb változatát.
 5. Az MKP-t nem vették fel az EDÚ-ba.
 6. A komáromi lakosok petíciót indítottak.
 7. A probléma nemcsak a régió határait lépte át, hanem már európai mértékeket öltött.
 8. Az eset továbbra is a médiák figyelmének központjában marad.
- A komáromi Demokrata Párt meg van győződve róla, hogy ennek a problémának azonnali megoldása a legcélravezetőbb. Egyébként a felsorolt tények listája egyre inkább bővülni fog.²²

Ugyanebben a lapszámban és oldalon fejtette ki véleményét Ladislav Navrátil a szobor-állítási ügy kapcsán,²³ amire Alexander Mrázik hevesen reagált a lap október 1-jei számában megjelent írásában, bocsánatkérésre szólítva fel a *Komáromi Lapok* szerkesztőségét, mivel szerinte a cikk több pontjában is sértette az ő és a szoborállítást támogatók alkotmányos jogait. Azt azonban nem részletezte, hogy konkrétan mely állítások voltak ezek.

Hetilapjuk az 1999. szeptember 24-i 38. számában megjelentetett egy írást „Ahogyan én látom (és bizonyára nem csak én)” címmel és Ing. Ladislav Navrátil aláírással. A cikkben számos valótlan állítás szerepel, amelyek sértik a Szlovák Köztársaság Alkotmánya 19. cikkelye 1. bekezdésében biztosított jogaimat: Mindenkinek joga van megőrizni emberi méltóságát, személyi becsületét, neve jó hírét.

22 A magyarra fordított szöveg eredetijét lásd: Stanovisko demokratickej strany v Komárne ku kauze súsošia sv. Cyrila a Metoda. *Komárňanské listy*, 1999. szeptember 24., 2. p.

23 Ing. Ladislav Navrátil: Ako to vidím ja (a zaiste nielen ja). [Ahogyan én látom (és bizonyára nem csak én)]. *Komárňanské listy*, 1999. szeptember 24., 2. p.

Ezért arra kérem önöket, hogy 7 napon belül kérjenek bocsánatot tőlem és az érintett polgároktól, s lapjuk 2. oldalán tegyék közzé a megfelelő terjedelemben (ahogyan azt a sértő írás esetében is történt) az alábbi bocsánatkérést:

A Komáromi Lapok szerkesztősége bocsánatot kér MUDr. Alexander Mráziktól, a polgároktól, a Matica slovenská, az SNS és a KDH tagjaitól azokért a valótlan, az emberi méltóságot és becsületet sértő állításokért, amelyek Ladislav Navrátil mérnök Ahogy én látom (és bizonyára nem csak én) című, a Komáromi Lapokban 1999. szeptember 24-én írásában szerepelnek.

Az olvasók megérdemlik az objektív és valós információkat. A Komáromi Lapok céljának az ilyen információk közzététele kell, hogy legyen.

Batta György főszerkesztő a közölt levél alatt megjegyezte: *Tisztelt MUDr. Alexander Mrázik, remélem, hogy minél előbb konkretizálja majd a „számos valótlan állítást”, amelyeket azonnal megjelentetünk.*²⁴

A szóban forgó lapszám második oldalán a fent említetten kívül még kettő, a szoborral kapcsolatos cikk szerepel. Az egyikben a petíciós bizottság mutatta be a lap olvasóinak az elkészült szobrot, és röviden vázolta a szobor tervezett felállításával kapcsolatos problémákat is.²⁵ A másik írás szerzője azt a kérdést feszegette, szükség van-e helyi népszavazásra a szobor elhelyezésével kapcsolatban. Az írást jegyző Anton Teleki szerint mind a magyar, mind pedig a szlovák polgároknak elégük van már ebből a társadalmat megosztó, évek óta tartó huzavonából, s egy helyi népszavazással kellene megoldani ezt a már veszélyes irányba haladó ügyet.²⁶

A Magyar Koalíció Pártja komáromi városi képviselői 1999. október elején tartott ülésükön foglalkoztak a Cirill és Metód-szobor ügyével is, azonban nem nyilatkoztak az ott elhangzottakkal kapcsolatban. Andruskó Imre önkormányzati képviselő elmondása szerint „a városatyák megegyeztek abban, hogy miután a szoborcsoport elhelyezésének vitája eddig is nagy teret kapott a sajtóban, holott az országban vannak ettől lényegesen fontosabb gazdasági, szociális és oktatásügyi problémák, a Cirill és Metód-szoborcsoport elhelyezésének ügyében egyelőre hírzárlatot rendeltek el.”²⁷

Komárom polgármestere, Pásztor István október elsején sajtótájékoztatót tartott annak okán, hogy a szoborcsoport elhelyezése ügyében megjelent különféle információk egy része pontatlanul tájékoztatott. A sajtótájékoztatón közölte álláspontját, amelyet mind magyar, mind pedig szlovák nyelven írásban is közreadott.²⁸ Bizonyára az is sze-

24 Ohlas čitateľa [olvasói visszhang] *Komárňanské listy*, 1999. október 1., 2. p.

25 Súsošie, ktoré obohataí a pretrvá [Szoborcsoport, amely gazdagít és megmarad]. *Komárňanské listy*, 1999. október 1., 2. p.

26 Potrebuje me miestne referendum? [Szükségünk van helyi népszavazásra?] *Komárňanské listy*, 1999. október 1., 2. p.

27 Hírzárlat a szobrokról. Cirill és Metód elhelyezése kizárólag az önkormányzat hatáskörébe tartozik. *Új Szó*, 1999. október 7., 3. p.

28 Szt. Cirill és Metód szobrának ügye: Városunk polgármesterének álláspontja. *Komáromi Lapok*, 1999. október 8., 1. p. Stanovisko primátora mesta Komárno. *Komárňanské listy*, 1999. október 8., 1. és 3. p.

repet játszott az állásfoglalás közzétételében, hogy a dél-szlovákiai szlovákok 13. nagyszurányi találkozójának résztvevői elküldték állásfoglalásukat egyebek közt a *Komáromi Lapok*nak is, amelyben abbéli reményüket fejezték ki, hogy a két hittérítő szobra a 2000. évben végre a köztérre kerülhet, s kifejtették, mennyi mindent köszönhetnek a magyarok Szent Cirillnek és Metódnak, valamint az ószlovákoknak és ószlávoknak egyaránt.²⁹

A szobor ügye újabb fordulatot vett, miután 1999-ben megalakult a Palatinus Polgári Társulás, amely az alapítók elmondása szerint tulajdonképpen azért jött létre, mert a Cirill és Metód-szobor ügye már nemzetközi méreteket öltött, éppen ezért ők politikai felhangok nélkül próbálják keresni a kölcsönösen elfogadható megoldást. A Hortai Éva, Litomiczky Nándor, Takács Péter és Fehér Miklós által alapított polgári társulás azzal a javaslattal állt elő, hogy az épülő Európa-udvarban állítsanak szobrot Európa védőszentjeinek. „A Cirill-Metód-szobor felállítása és a szentek által képviselt eszme, az anyanyelvi vallásgyakorlás és írásbeliség ellen nekünk nincs kifogásunk, azok viszont elfogadhatatlanok számunkra, akik az elmúlt évek során nemzeti presztízskérdést kreáltak az ügyből” – nyilatkozta az *Új Szónak* a társulás egyik alapítója, Fehér Miklós MKP-s kerületi elöljáró-helyettes, majd így folytatta:

Úgy gondoltuk, hogy ezt a kérdést csak akkor lehet pozitívan kezelni, ha minden eddigi lerakódástól megszabadítjuk, és teljesen tiszta lappal kezdünk. Az első lépést az SDK képviselői – František Mikloško, Pavol Hrušovský és Peter Zajac tették meg, ők javasolták, hogy próbáljunk tárgyalni a dolgról, de konkrét elképzelésük még nem volt. Sebők Zoltántól, az MKP komáromi szervezetének elnökétől származik a szoborpark ötlete, a Palatinus Polgári Társulás ebből kiindulva javasolta, hogy az Európa-udvarban állítsák fel szent Benedek, Cirill és Metód, valamint a II. János pápa által 1999 októberében rendezett püspöki szinóduson Európa patrónáivá kinevezett Siennai Szent Katalin, a svéd Szent Brigitta és a keresztről nevezett Benedikta Teréz (Stein Edit) szobrát. Miután indítványunk kedvező fogadtatásra talált, a megvalósítás részleteiről is tárgyalásokat folytattunk az SDK képviselőivel. Megegyezés született arra vonatkozóan, hogy az Európa-udvar közepén Szűz Mária szobor áll majd, hiszen ő a magyarok nagyszuránya és Szlovákia patrónája, a kölcsönös előzékenység jeléül pedig a magyar házon Samuel Jurkovič, a szlovák házon pedig Koós Károly emléktábláját helyezzük el. A tervek szerint a szobrok életnagyságúak lesznek, a művészi kivitelezésről közös bizottság dönt, a finanszírozást pedig adományokból oldanánk meg, a Palatinus Polgári Társulás felügyelné. Ezzel a javaslattal Ján Čarnogurský, a KDH elnöke is egyetértett, de a megvalósításhoz mindenképpen szükséges még a komáromi képviselő testület jóváhagyása, mely garanciát is jelentene.³⁰

Erre a hírre Karol Kružel, az elkészült Cirill és Metód-szobor felállításának ügyét felvállaló Comorra Polgári Társulás elnöke a *Komárnanské listy* hasábjain reagált. Üdvözölte, hogy a nemrég alakult Palatinus Polgári Társulás elfogadta és megalapozottnak tartja

²⁹ *Komárnanské listy*, 1999. október 8., 2. p.

³⁰ Vrabec Mária: Véget ér a szoborügy? Indulatok és politikai felhangok nélkül kell keresni az elfogadható megoldást. *Új Szó*, 2000. január 13., 2. p.

a gondolatot, hogy Komáromban szobra legyen Cirillnek és Metódnak. A város polgárainak több mint tízéves szoborállítási törekvéseihez csatlakozó és azt képviselő Comorra választmánya meg van győződve róla, hogy amennyiben sikerül végre elhelyezni a város valamelyik parkjában a két hittérítő már elkészült szobrát, az nagyban hozzájárul majd a magyar és szlovák lakosság közeledéséhez. A szobor elhelyezésének kérdésében készek tárgyalni az illetékes szakemberekkel és a városi képviselő-testülettel egyaránt. Véleménye szerint azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni a tényt, hogy egy műalkotás már elkészült a két hittérítőről, tehát meg kell gondolni, szükség van-e újabb kiadásokra egy másik Cirill és Metód-szobor elkészítésére. Szerinte, amennyiben meglesz a jóakarát az MKP városi képviselői részéről, akkor a már meglévő szobor elhelyezésének kérdése a megértés és a tolerancia jegyében végre megvalósulhat. Azzal viszont nem értett egyet, hogy a szobrot valahol Komáromon kívül állítsák fel.³¹

A város képviselő-testülete³² 2000. február 24-én tartott ülésén tűzte ismét napirendre a két hittérítő szobrának ügyét. Ezen, a városi képviselőknél túl, részt vettek a komáromi Matica slovenská járási szervezetének vezetői, valamint a szentek szobrának ügyét felvállaló Comorra, a Palatinus Polgári Társulás képviselői, s megjelent kíséretével a Szlovák Nemzeti Párt képviselője, a korábbi iskolaügyi miniszter, Eva Slavkovská is. A Matica által készített, már meglévő Cirill és Metód-szobor köztéri felállításával kapcsolatos kérést a képviselő-testület ismét elutasította, a Palatinus Polgári Társulás Európa udvarban tervezett szoborállítási tervét viszont elfogadta. Az eseményről Kovács János képviselő-testületi tag, aki már számos alkalommal osztotta meg gondolatait a sajtóban a szoborral kapcsolatban,³³ ezúttal is beszámolt a képviselő-testület döntéséről a *Komáromi Lapok*-ban. Az autentikusság okán ebből idézzük a lényegesebb sorokat:

...A comorrások legutóbb azt kérték, hogy városi köztéren, a víztorony előtt, vagy a Lehár szobor melletti parkban helyeztessék el [a szobor]. Ezt a jelenlévő 28 képviselő közül 25-en elutasították, 1 tartózkodással és 2 ellenszavazattal.

Eva Slavkovská képviselőnő és kísérete azt várta talán, hogy a vitában képviselőtársaim megokolják elutasító állásfoglalásukat. Nem ez történt. Senki sem magyarázkodott. Jóváhagyta a tanács elutasító állásfoglalását Miért? Elegünk van már nagyon ebből az ügyből. Foglalkoztunk vele éppen eleget, az írásos és elektronikus sajtó is aránytalanul sokat. Hazai és külföldi politikai térre is terelődött az ügy, zsarolásoktól sem tartózkodva, nem kímélve a hittérítők nemes cselekedeteit és célkitűzéseit sem.

A szoborcsoport felállításának kezdeményezői a legcsekélyebb bizonyítékok hiányában adták be a szlovák köztudatba, hogy Komáromban keltek át a Dunán, amikor 863-ban megérkeztek a Nagymorva Birodalom területére, vagyis Szlovákiába. Tudni kell: 1. semmilyen kötődésük nincs Komáromhoz, Szlovákia legdélibb járási székhelyéhez, a

31 Dielo, ktoré obohátí [A műalkotás, amely gazdagít]. *Komárňanské listy*, 2000. január 7., 5. p.

32 A 35 tagú testületből 29-en a Magyar Koalíció Pártjának képviselői voltak.

33 Komáromi cirillometodiáda. *Komáromi Lapok*, 1999. július 16. 2. p.; újraközölve: *Új Szó*, 1999. július 22., 2. p. Erre J. J. aláírással „Mit szolgáljon a *Komáromi Lapok*?” címmel reagált egy olvasó a lap szlovák nyelvű változatában. *Komárňanské listy*, 1999. július 30., 2. p.

Csallóközhöz. 2. Ők görögkatolikus hittérítők voltak, tehát nem római katolikusok, mint a szlovákok többsége [...]

[...] A maticás és az eszenpés³⁴ agitátorok 1999-ben aláírásgyűjtést szerveztek az alig kielégítő kisebbségi nyelvtörvény ellen, közben Cirill és Metód szoborcsoport felállítását akarják terjedelmes köztéren Komáromban, hogy a nagysurányi gyűléseiket áthelyezhesék hozzánk. Ezt tőlünk telhetően nem engedhetjük meg, SEM CSELLEL, SEM ERŐVEL.³⁵

Lesz rövidesen Cirill és Metód szobor Komáromban kis köztéren, a legrepresentatívabb helyen, a gyors ütemben épülő nagyszerű Európa udvarban több európai szenttel együtt egységesen 125 cm magassággal. Ezt már az előbb jóváhagyta a képviselő-testület.

Ha köztéren kell Cirillnek és Metódnak szobor Komáromban, ám legyen, de két helyen nem tartjuk szükségesnek városunkban. Nyitra után Komáromban lesz másodikként a szláv hittérítőknek szobra, lehessen máshol is. Az elkészült szoborcsoportot bizonyára lesz város, amelyik készségesen befogadja. PhDr. Kovács János, a komáromi városi képviselő-testület tagja.³⁶

A szobor ügye e döntés után nem zárult le, hanem még inkább foglalkoztatta a szlovák nagypolitika képviselőit is. A Matica slovenská nyitrai kerületben működő alapszervezeteinek elnökei 2000 júniusában tanácskozársra gyűltek össze abból a célból, hogy a Cirill és Metód-szobor elhelyezésének kérdéséről tárgyaljanak. Az eszmecsere a nyilvánosság kizárásával, zárt ajtók mögött zajlott. A sajtóban megjelentek szerint elutasították a javaslatot, hogy a szobrot magánterületen helyezték el, mivel ezt méltatlannak tartják a két hittérővel szemben. Határozat született, hogy a Matica slovenská a HZDS-szel és az SNS-szel az eddigieknél sokkal erősebb kampányba kezd annak érdekében, hogy a szoborcsoport végre a megfelelő helyre kerüljön.³⁷

A Cirill és Metód-szobor a Matica-székház bejárata fölött

A Matica slovenská megalakulásának 140., valamint Cyrill és Metódnak a Nagymorva Birodalomba érkezése 1140. évfordulója 2003-ra esett, ennek okán mindenképp fel akarták állítani a szobrot. Mivel minden erőfeszítésük ellenére sem sikerült elérni a városnál, hogy a szobor köztérre kerülhessen, 2003-ban úgy döntöttek, hogy a Matica slovenská komáromi székházának bejárata fölött helyezik el. Az ünnepélyes felavatást július 12-re tervezték. Az evangélikus templom kertjében két évig ideiglenesen elhelyezett 1600 kilogrammos szobor elszállítása a Matica székházához nem volt zökkenőmentes sem műszaki, sem pedig politikai szempontból, mivel nem rendelkeztek a szükséges engedéllyel a szobor elhelyezésére. A városi rendőrség már június 30-ától megfigyelés alatt tartotta a templomkertet, hogy megakadályozza az elszállítást, július 5-én pedig úgy próbálták megakadályozni, hogy szolgálati gépkocsijaikkal eltorlaszolták a

34 Eszenpé = SZNP (Szlovák Nemzeti Párt)

35 A komáromi Újvár bástyáján álló szobor alatt olvasható latin felirat („Nec arte, nec marte”) magyar változata.

36 Döntés a szobor ügyében. *Komáromi Lapok*, 2000. március 10., 3. p.

37 (bec): Kampány a szoborért. *Új Szó*, 2000. július 31., 3. p.

Matica-székházhoz vezető közutat. A szobrot szállító tehergépkocsi és a daru úgy kerülte ki a rendőrségi torlaszt, hogy ráhajtott a parkosított területre, és minden hivatalos felszólítás ellenére a Matica székházához szállították a szobrot.³⁸

Mivel a szervezők nem kértek a várostól engedélyt sem az áthelyezésre, sem pedig az épület átépítésére és a szobor felavatására, a városi képviselő-testület és a polgármester egyaránt elítélte az esetet. Stanislav Bajanič, a Matica slovenská országos elnöke szerint az épület bejáratának átalakításához nem volt szükség építési engedélyre, csupán bejelentési kötelezettségük volt, amit meg is tettek. Ezek után a polgármester felszólította a szervezőket, hogy harminc napon belül szerezzék be az építési engedélyhez szükséges dokumentumokat.³⁹ A szobor átszállítását követően a polgármester sajtótájékoztatót is tartott, s egyebek közt az alábbiakat közölte: „Cirill és Metód életművét nagyra értékelem és tisztetem, ám a szoborcsoport ezek után Komáromban a törvényszegést szimbolizálja majd és az arrogancia és a totalitárius gondolkodásmódot tükrözi.” Kijelentette továbbá, hogy kötelességéből eredően a törvény által biztosított igazságszolgáltatás eszközeihez nyúl, s véleménye szerint a városi képviselő-testület akár 2 millió koronás büntetés kifizetésére is kötelezheti a Maticát.⁴⁰

A két hittérítő szobrának ünnepélyes felavatására egy szombati napon, 2003. július 12-én került sor körülbelül hatszáz résztvevő jelenlétében. Nagyrésztük a közelebbi és távolabbi környékről autóbusszokkal érkezett. Az esemény fontosságát jelezte az is, hogy a felszentelésen részt vett Ján Sokol katolikus érsek, Július Filo evangélikus egyetemes püspök, valamint József Nowacki apostoli nuncius, a Vatikán pozsonyi nagykövete is. A megjelent politikusok között volt Ján Čarnogurský és Robert Fico, valamint több parlamenti képviselő is. Komárom városa nem képviseltette magát a rendezvényen, amit azzal indokoltak, hogy a szoborcsoport törvénytelenül került új helyére. A felavatási ünnepségre a szélsőséges szlovák Pospolitosť több tagja is eljött, nagyrésztük a Hlinka Gárda egyenruháját viselte, de atrocitásra nem került sor. Ennek a szervezetnek a tagjai más neonáci fiatalok társaságában 2005-ben már nagyobb számban érkeztek Komáromba, hogy a két hittérítőre emlékezzenek, látogatásuk valódi célja azonban az erőfitogtatás volt. A kormánytól kezdve az SNS-ig mindenkit kritikával illettek, szerintük az országban csupán a Matica slovenská képviseli a szlovák érdekeket. A helyszínre rövidesen megérkeztek a magyar neonácik és más szélsőséges csoportok tagjai is (egy részük Magyarországról), azonban a két tábor nem tudott egymásnak esni, mivel ezt a rendőrök megakadályozták. Egymást heccelve mindkét oldalon nacionalista jelszavakat skandáltak, és náci karlendítésekre is sor került „Na stráž!”, valamint a „Kitartás” jelszó kíséretében.⁴¹

38 (pl): Cirill és Metód nagy balhéja. *Csallóköz*, 2003. július 8., 1. p.

39 (vkm): Már a székházon áll Cirill és Metód. *Új Szó*, 2003. július 7., 1. p.

40 (pl): Cirill és Metód nagy balhéja. *Csallóköz*, 2003. július 8., 1. p.

41 Mázsár László: Náci – a kór neve. *Delta*, 2005. július 11. 2. p.; Sok hűhó semmiért... Akció és reakció, majd beavatkozás. *Delta*, 2005. július 11., 2. p., Veľa kriku pre nič... Na komárňanskom zhromaždení slovné urážky. *Delta*, 2005. július 11., 12. p.

Amikor II. János Pál pápa 2003 szeptemberében harmadszor látogatott Szlovákiába, a Matica slovenská a komáromi Cirill és Metód-szoborcsoport bronzba öntött kicsinyített mását ajándékozta neki, amit Henryk Józef Nowacki apostoli nunciusnak adott át a Matica küldöttsége.⁴²

A 2003-as szoboravatást követő évek megemlékezésein már sokkal kevesebben vettek részt, leszámítva a Trianon-emlékmű felavatása alkalmából 2010-ben a maticások és a Jan Slota vezette Szlovák Nemzeti Párt által rendezett konferenciát, amikor a közönség nagy részét autóbuszokkal szállították Komáromba. A 2005-ben tartott Cirill és Metód-napi megemlékezésen a Matica slovenská szerbiai, ausztráliai és kanadai szervezetének képviselői is részt vettek, azonban aránylag kevesen voltak kíváncsiak a rendezvényre. Stanislav Bajanič, a Matica slovenská elnöke felolvasta a résztvevők nevében megfogalmazott felhívást, amelyben arra kérték a Robert Fico miniszterelnök vezette újonnan alakult kormányt, hogy az új kormányprogramba foglaljanak bele egy, a nemzeti, kulturális és szellemi örökség, az emlékművek és műemlékek, a nemzeti identitás és hazafiság szlovákiai és külföldi védelmét biztosító állami programot.⁴³

Mindeközben 2009. augusztus 20-án a Lúdpiac téren felavatták Szent István király lovas szobrát. Már a szobor állításának terve is nagy felháborodást keltett a nemzeti érzelmű szlovák lakosság és a politikusok körében is.

Hamis és cinikus Komárom vezetésének döntése, hogy a Szlovák Köztársaság területén előnyben részesítette egy magyar király szobrát, miközben hosszú ideje nem képes méltóbb helyet találni a szláv hittérítők, Európa patrónusai, Szent Cirill és Metód szoborcsoportja számára – jelentette ki Anna Belousová, a SNS alelnöke hétfőn Pozsonyban. Bírálta azt is, hogy a Lúdpiac teret, ahol az államalapító király szobra állni fog, ebből az alkalmából Szent István térre nevezik át. Szent István magyar király volt, Komárom pedig Szlovákia területén fekszik. Ezért felhívjuk a város vezetőinek figyelmét, tudatosítsák, hol élnek, és ennek megfelelően viselkedjenek.⁴⁴

A polgármester azzal indokolta Lúdpiac tér kiválasztását a Szent István-szobor számára, hogy a Jókai Köz művelődési és Múzeum Egyesület 2007-ben István király emlékére ezen a helyen avatott fel egy kopjafát, s a városnak már akkor jelezte szoborállítási szándékát az egyesület. Az ügyet a város is felkarolta, s az önkormányzat 98 ezer euróért hagyott jóvá a szoborra⁴⁵

A maticások felháborodását Szent István tervezett szobrával kapcsolatban még inkább fokozta, hogy a Cirill és Metód-szobor elhelyezését eredetileg ők is erre a helyre tervezték. Nem csodálkozhatunk, hogy felmerült a két hittérítő szobra áthelyezésének terve egy szerintük méltóbb helyre. A kezdeményezést a Maticán kívül a szlovák politi-

42 <https://ujsoz.com/kozelet-kozelet/szentesiteni-szeretne-tettet-a-matica> [utolsó letöltés: 2018. 11. 12.]

43 (pad): Cyril a Metód pokojní [Cirill és Metód nyugodt] *Csallóköz – Žitný ostrov*, 2005/28, 10. p.

44 (vkm, mti): Nem Cirillel és Metóddal, a módszerrel volt a baj. Az SNS-nek nem tetszik, hogy Komáromban szobrot emelnek Szent Istvánnak. *Új Szó*, 2009. február 10., 11. p.

45 Uo.

kusok egy része is felkarolta, s a sajtóban folyamatosan jelentek meg az ügygel kapcsolatos különféle nyilatkozatok.

„Az ország legégetőbb problémája a komáromi Cirill és Metód-szobor, Ján Slota, Anna Belousovová, Vladimír Mečiar és Robert Fico is ezzel foglalkozik. Robert Fico lassan már Pro Urbe díjat érdemel, annyira népszerűsíti Komáromot” – nyilatkozta Bastrnák Tibor polgármester annak apropóján, hogy a szlovák kormányfő Szécsényben komáromi találkozóra invitálta Bajnai Gordont. Miután az önkormányzat méltó helyet talál Cirill és Metód szobrának, azt és a Szent István-szobrot közösen keresnék fel Bajnaival, nyilatkozta a miniszterelnök. A tervet Anna Belousovová SNS-alelnök kifogásolta, mert szerinte Fico „gyakorlatilag a magyar kormányfő támogatását kéri egy szobor elhelyezésére, ami szlovák területen állna” – mondta. Fico azt nyilatkozta, levélben fordult Bastrnák Tiborhoz a hittérítők szobra kapcsán, a polgármester azonban cáfolta, hogy kapott volna ilyen levelet.

Kijelentette, hogy az önkormányzat kezdettől fogva kifogásolta azt a módszert, ahogyan a Matica slovenská – semmibe véve az önkormányzatiság elvét – a városra erőltette a szoborcsoportot. Új fejlemény, hogy csütörtökön Vladimír Mečiar egy új Cirill és Metód emlékmű elhelyezését vetette fel Bastrnáknak. „A HZDS elnöke arról érdeklődött, hogyan lehetne túllépni a szoborvítán. Azzal viszont tisztában van, hogy bármilyen köztéri alkotás elhelyezése önkormányzati döntéstől függ” – mondta a polgármester. Bastrnák beszámolt arról is, hogy a Szent István szobor leleplezését követően levélben kért találkozót Ficótól, amire nem jött válasz. „Meggyőződésem, hogy a szoborbizottság nem követett el hibát, de aggaszt, hogy Szent István szobrának felállítása politikai játékszerré vált. A kormányfőtől az egyre mérgesedő helyzet megvitatása céljából kértem találkozót.”⁴⁶

A Matica slovenská komáromi szervezetének közben új elnöke lett Jozef Černek személyében, aki a békés megoldások és az együttműködések híve volt, s azt az álláspontot képviselte, hogy a szoborcsoport maradjon a helyén, nincs szükség áthelyezésére. Elmondta, hogy a komáromi szervezet véleményét senki sem kérdezte az ügyben. Megjegyezzük, hogy miután Fico felvetette az áthelyezés ötletét, az egyik blogon népszavazás indult, amelyre majdnem 500 szavazat érkezett, s ezek kétharmada azt a véleményt képviselte, hogy a szobor maradjon a helyén.⁴⁷

A város polgármestere és Robert Fico kormányfő levélváltására is sor került az ügyben, s felmerült a szoborcsoport méltó helyre való áthelyezésének terve is. A polgármester a Matica-székház bejárata fölött álló szobor áthelyezését nem támogatta, inkább egy kompromisszumos megoldást szorgalmazott. Vladimír Mečiar, a HZDS elnöke felvetette egy új szobor készítésének ötletét, illetve annak elhelyezését Komárom valamelyik közterén.⁴⁸

46 (vkm): Két Cirill, két Metód Komáromban – szoborspecialista politikusok. *Új Szó*, 2009. szeptember 12., 1. p.

47 (vkm): A Matica nem kéri Cirill és Metód szobrának áthelyezését. Nem méltatlan a székház homlokzata. *Új Szó*, 2009. október 14., 2. p.

48 (vkm): Egyik szobor jön, a másik megy? Bastrnák polgármester szerint olyan megoldást kell találni, ami mindenkinek megfelel. *Új Szó*, 1999. szeptember 19., 4. p.

Valószínűleg nem volt véletlen, hogy a Ján Slota által irányított Szlovák Nemzeti Párt 2010 márciusában Komáromban ünnepelte megalakulásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból Belousovová alelnökkel közösen megkoszorúzták Cirill és Metód szobrát. Az SNS elnöke szégyennek nevezte, hogy életüket veszélyeztetve, létrán kellett felmászniuk a Matica slovenská helyi székházának homlokzatán elhelyezett szoborcsoporthoz, miközben a Szent István-szobor méltó helyen áll Komáromban.⁴⁹

Cirill és Metód a körforgalom közepén

Mivel Robert Fico nem tudott megegyezni a város vezetésével, egy pozsonyi sajtótájékoztatón kijelentette, úgy döntött, hogy a szobrot a Matica-ház bejárata fölül áthelyeztetni egy méltóbb helyre:

...Komárom beleegyezése nélkül is keresztülvizsik, hogy a szoborcsoport „méltó helyre” kerüljön. Tény hogy erről a „méltó helyről” ott és akkor konkrétan nem esett szó, de nagyban valószínűsíthető, hogy a kormányfő a Rákóczi és Megyercsi út kereszteződésében, a város legforgalmasabb pontján épülő körforgalmat értette alatta. Még pontosabban: annak kellős közepét.

Az említett sajtótájékoztatót Fico Bastrnák Tibort, Komárom polgármesterét is bírálta, mondván: lehetetlen volt együttműködni vele a szobor áthelyezésének ügyében. Bastrnák ezt a vádat a Joj TV-nek adott nyilatkozatában határozottan cáfolta, és kijelentette: éppen Fico volt az, aki gyakorlatilag minden tárgyalási kísérlet elől elzárkózott a kérdésben. A polgármester továbbra is fenntartja, hogy az „államilag kijelölt” helyszín, legyen az bárhol, csak ellenérzéseket szülne a lakosság körében; sőt akár önkényuralmi jelképpé is degradálhatná a szobrot...⁵⁰

Ebben az időszakban épült a Kossuth téri körforgalom, s mivel ez a terület nem a város, hanem az állam tulajdonát képezi, a szobor ügyét felkaroló nagypolitika képviselői és a Matica országos vezetői úgy döntöttek, a körforgalom közepén állítják fel a hittérítők szobrát. Úgy gondolták, a körforgalom esetében nincs szükség a városvezetés jóváhagyására, így a polgármester nem tilthatja meg az elhelyezést.

2000. július végén megkezdték a körforgalomban a szobor talapzatának építését és a környezet kialakítását. Az MKP komáromi helyi szervezete nem értett egyet a tervvel, s az alábbi állásfoglalást tette közzé:

Az MKP komáromi helyi szervezetének elnöksége megdöbbenését fejezi ki a Kossuth-téri körforgalom közepén épülő talapzattal kapcsolatban. Mint kiderült, a talapzat és az arra

49 A Matica-ház tetejéről ébresztette a nemzetét Slota. A Szlovák nemzeti Párt éppen Komáromot tisztelte meg megalakulása 20. évfordulójának megünneplésével. *Új Szó*, 2010. március 8., 1. p.

50 Vas Gyula: Fico Komárom beleegyezése nélkül is költöztetné a Cirill és Metód szobrot. <https://parameter.sk/fico-komarom-beleegyezese-nelkul-koltoztetne-cirill-es-metod-szobrot> [utolsó letöltés: 2018. 11. 12.]

szánt, meg nem nevezett szobor engedélyeztetési eljárása megkérdőjelezhető. Az illetékes szervek nyilatkozata alapján elmondható, hogy nyilvánvaló törvényteleniségről van szó. Az arra hivatott szervek nem a jogszabálynak megfelelően végzik munkájukat, pedig a törvény értelmében azonnal el kell rendelni az ilyen tevékenység beszüntetését. Az MKP komáromi helyi szervezetének elnöksége mélyen elítéli a jogállamiság vívmányainak állami szintű porba tiprását és a politika ilyen irányú terjeszkedésének arroganciáját, amellyel súlyosan árt a helyi közösségek békés egymás mellett élésének. Andruskó Imre elnök, Czíria Attila és Szabó Béla alelnökök.⁵¹

A szobor áthelyezésére a körforgalomban előkészített magas talapzatra július 2-án került sor. Az átszállítás nem volt zökkenőmentes, ugyanis a komáromi Bósza János elállta a szobrot szállító teherautó útját, és a szoborállítási engedélyt követelte. Vladimír Matejička, a Smer komáromi parlamenti képviselője másokkal együtt megpróbálta elrángatni, ő azonban lefeküdt az úttestre, de rövid dulakodás után sikerült elcipelni onnan, és a szobrot szállító teherautó folytathatta útját. Bastrnák Tibor komáromi polgármester közben bejelentést tett a rendőrségen, személyesen beszélt a járási főkapitánnyal, arra szólítva fel a rendőrséget, hogy intézkedjenek a nem bejelentett rendezvénnyel kapcsolatban. Elmondta, hogy csak a fent már említett Bósza János jelentette be gyülekezési szándékát. A szervezők azért nem kértek építési engedélyt a várostól, mert véleményük szerint erre nem is volt szükség, hiszen a terület, ahová a szobrot állították, nem képezi a város tulajdonát.⁵² A kormányhivatalban pedig azzal utasították el a rendezvénnyel kapcsolatos törvényszegés vádját, hogy a gyülekezési törvény egyebek közt azt is kimondja: ha a kormány képviselője is részt vesz egy nyilvános rendezvényen, nincs szükség bejelentésre.⁵³

A nagy nyári hőség miatt a június 4-i szoborleplezési ünnepség kezdetét 18.00 órára tűzték ki, s a vendégeket az alkalmi színpad fölé emelt sátor védte a naptól.

Az ellentüntetést szervező Bósza János már jóval a rendezvény megkezdése előtt feliratokat erősített fel, amelyeken a „Nemzeti összetartást, autonómiát!” és „Nec arte, nec marte” [Sem csellel, sem erővel] feliratok szerepeltek. Hangsúlyozta, hogy nem a szobor, hanem a hatalom arroganciája ellen tüntetnek. Megafonon keresztül beszélt a jelenlévőkhöz a jogállamiságot kérve számon, majd ugyancsak megafonon keresztül lejátszotta Erkel *Bánk bán* című operájából a *Hazám, hazám* áriát. A szélsőjobboldali Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom tüntetői magyar és szlovák nyelvű táblákat tartottak az „Üdvözljük a városunkba érkezett szlovák turistákat” felirattal. A résztvevők egy része külön autóbusszokkal érkezett a rendezvényre, az ünnepség megkezdésekor kb. 500-an tartózkodtak a helyszínen. Robert Fico és kísérete pár perccel az avatási ünnepség megkezdés előtt jött meg, az ellentüntetők füttykoncerttel és fujolással fogadták őket. A rendezvényen uralkodó akkori hangulat érzékeltetéséhez jó adalék az alábbi részlet az *Új Szó* munkatársának helyszíni tudósításából:

51 *Új Szó*, 2010. július 3., 5. p.

52 https://www.bumm.sk/archivum/2010/07/02/43811_athelyeztek-cirill-es-metod-komarmi-szobrat [utolsó letöltés: 2018. 11. 12.]

53 V. Krasznica Melitta: Hittérítők a körforgalom közepén. *Új Szó*, 2010. július 6., 1. p.

A tér egyik szegletében két magyar meg egy hatvannégy vármegyés zászló lengedez. A Harmónia AT Polgári Társulás tartja itt hivatalosan bejelentett akcióját, molinókon adva a rendezvény közönségének tudtára, hogy „Megoldás az autonómia!” A dunaszerdahelyi Cséfalvai Pál beszél épp a hallgatóságához, megidézve a magyar népet és Komárom lakosságát ért történelmi sérelmeket. Az ellenállás egyedi módját ajánlja a helyiek figyelmébe: „Javaslom, hogy minden héten vigyenek ki egy rakás trágvát a trianoni emlékműre, meg erre a szoborcsoportra is – kiabálja a megafonba. – Az még nem büntetendő, csak kihágás...!” Szűk, mondhatni baráti körben máris tapsot arat. „Aki magyar, álljon át hozzánk!” – fordul később az eseményeket az út túloldaláról szemlélő komáromiakhoz. „Álljon át tehozzád a polgármester, aki húsz éve abból él, hogy magyar, ilyenkor meg nincs sehol!” – hangzik odaátról a válasz [...]⁵⁴

A fűvőszenekar játéka után a szobor mellett felsorakoztak az elnöki palota díszőrségének tagjai, kezdetét vette az ünnepség. A szlovák himnusz elhangzását követően a Smer komáromi parlamenti képviselője, Dušan Jarjabek operaénekes énekelt, majd a Miatyánkot adta elő ósláv nyelven. Őt követően Robert Fico mondta el beszédét, amit szíriánázással többször megzavartak a tüntetők.⁵⁵ A szoborcsoport felállítását Fico miniszterelnök beszédében szimbolikus tettnek nevezte. Elmondása szerint ezen a napon Szlovákia állampolgárai és a komáromi lakosok egyszerre két ajándékot is kaptak. Az egyik a körforgalom, amely megkönnyíti Pozsony, Érsekújvár és Budapest irányába a közlekedést. A másik ajándék pedig az egyesült Európa összetartozásának szimbóluma, a szaloniki hittérítő szobra. A továbbiakban még a következőket hangsúlyozta:

...Mi, szlovákok úgy tekintünk a saját és az európai történelemre, hogy minden esetben azt emeljük ki belőle, ami összeköt bennünket [...] Mivel a történelmi Magyarország történelme a mi történelmünk is, a szlovákok elfogadták Szent István komáromi szobrát. Azonban Cirill és Metód voltak azok, akik az ő uralkodása előtt másfél száz évvel korábban elhozták Szlovákia területére a keresztény civilizáció legnemesebb gondolatait. Hiszem, hogy Komárom lakosai megfelelő polgári erénnyel viszonyulnak majd Szent Cirill és Metód szobrához, akik a szlovákok számára a legmagasabb rangú apostolok, a pápa által megszentelt patronusai Európának, amit az a tény is bizonyít, hogy július 5-e állami ünnep.⁵⁶

A rendezvény eredetileg tervezett helyszíni televíziós közvetítése elmaradt, azonban a televízió munkatársai jelen voltak, rögzítették az eseményeket. Az előzetes tervekkel ellentétben ismeretlen okokból a szoborcsoport felszentelése ugyancsak elmaradt. A miniszterelnök után Nyitra megye elnöke, Milan Belica szónokolt, őt Jozef Markuš, a

54 Lőrincz Adrián: Fico jutalomjátéka: Nyári ruha, hetyke kis mellénnyel. Vidám vásárnapot szervezett a leköszönő kormány néhány tagja, illetve a Matica slovenská Komáromban. *Új Szó*, 2010. július 7., 11.p.

55 https://www.bumm.sk/archivum/2010/07/04/43862_ficoek-felavattak-cirill-es-metod-komaromi-szobrat [utolsó letöltés: 2018. 11. 12.]

56 <http://www.pluska.sk/slovensko/spolocnost/r-fico-odhalil-premiestnene-susosie-cyrilametoda.html> [utolsó letöltés: 2018. 12. 20.]

Matica slovenská országos elnöke követte. Amikor Markuš a hittérítők dunai átkelésével kapcsolatos gondolatait osztotta meg a hallgatósággal, a Vág irányába mutatott, nagy derűtséget keltve ezzel elsősorban a rendezvény ellen tüntetők táborában. Amikor Robert Fico, Jozef Markuš és Milan Belica segítségével átvágta a szalagot, majd leleplezték a szobrot, az ellentüntetők hangosan fújoltak és füttyültek.⁵⁷

Jozef Černek, a Matica slovenská komáromi elnöke a szoboravatási ünnepség idején éppen a *Dunaj* népi együttessel külföldön turnézott, elítélte azt a módot, ahogyan a szoborcsoport áthelyezéséről a döntés megszületett, s azt is szóvá tette, hogy a szoboravatási ünnepségen a rendezők teljesen ignorálták a Matica slovenská helyi szervezetének képviselőit, s korábban senki sem kérte ki a véleményüket az áthelyezéssel kapcsolatban.⁵⁸

Cirill és Metód szobra az áthelyezését és ismételt felavatását követően továbbra is téma volt a sajtóban, mivel ismeretlenek többször is megromgálták. Első alkalommal 2010 decemberében valaki sárga festékes patronokat dobott a szoborra. A Maticaszékházon jóval korábban elhelyezett emléktáblát szintén összetörték. Jozef Černek, a Matica slovenská komáromi szervezetének elnöke feljelentést tett a rendőrségen. Véleménye szerint a szobron 500, a márványtáblában pedig 1500 eurós kár keletkezett.⁵⁹ Az Egy Jobb Komáromért Polgári Kezdeményezés tagjai a következő napon már le is tisztították a szoborról a sárga festéket. Közösségi oldalukon az alábbi bejegyzést tették közzé az ügygel kapcsolatban: „Nem értünk egyet a szoborcsoport elhelyezésének arrogáns, törvénytelen módjával, provokatív körülményeivel, de azzal sem, hogy az ünnepek előtt valaki ilyen olcsó provokáció eszközévé tegye, egymásnak ugrasztva a békés polgárokat.” A Matica slovenská komáromi elnökét kellemesen meglepte a letisztítás híre, és azonnal kifejezte köszönetét a társulás képviselőinek.⁶⁰

2011. január elején ismét leöntötték festékekkel a Cirill és Metód-szobor talapzatát, de ezúttal valószínűleg kalapáccsal próbálták meg szétverni, a nyomok alapján legalábbis erre lehetett következtetni. A kárt 1300 euróra becsülték. A sajtó munkatársa megkérdezte Vladimír Matejičkát, a Smer komáromi parlamenti képviselőjét, a szobor áthelyezésének kezdeményezőjét, hogy a rongálásokat látva szerinte volt-e értelme a körforgalom közepébe áthelyezni a szobrot. Azt válaszolta, hogy volt, mivel a város nem talált neki méltó helyet.⁶¹

57 https://www.bumm.sk/archivum/2010/07/04/43862_ficoek-felavattak-cirill-es-metod-komaromi-szobrat [utolsó letöltés: 2018. 12. 20.]

58 V. Krasznica Melitta: Hittérítők a forgalom közepén. *Új Szó*, 2010. július 6., 1. p.

59 V. Krasznica Melitta: Leöntötték Cirill és Metód szobrát. Folytatódnak a komáromi szobor- és emléktábla rongálások. *Új Szó*, 2010. december 20., 2. p.

60 (vkm): Letisztították a festéket Cirill és Metód szobráról. Elutasítják a provokációt. *Új Szó*, 2010. december 22., 10. p.

61 V. Krasznica Melitta: Újra megromgálták a komáromi Cirill-Metód-szoborcsoportot. Egy hónapon belül másodszor öntötték le festékekkel – ezúttal a kalapács is előkerült. *Új Szó*, 2011. január 8., 5. p.

2015. június elején a Fontos vagy! mozgalom⁶² a talapzaton szereplő „sv. Cyril a Metod” felirat alá annak magyar változatát, a „Szt. Cirill és Metód” feliratot ragasztotta. A mozgalom Új Szónak nyilatkozó képviselője akciójuk kapcsán arra is emlékeztetett, hogy 2010-ben Robert Fico a város beleegyezése nélkül avatta fel a szobrot, majd elmondta: „Az még fájóbb, hogy Komárom magyar lakosságát még a szobor magyar nyelvű feliratával sem tisztelték meg. Mi ezt a tiszteletlenséget kijavítottuk. Cirill és Metód Európa védőszentjei, több nyelven beszélő művelt emberek voltak. Bizonyára nem fáj nekik, hogy mostantól a magyar ábécé betűit is megtaláljuk a szobor talapzatán.” Az eset nem okozott botrányt, a Matica slovenská komáromi elnöke csupán azt sajnálta, hogy a felirat készítői nem keresték fel, hogy tervüket vele is megbeszéljék.⁶³ A kiragasztott felirat még aznap este eltűnt. Ezt követően a Fontos vagy! mozgalom és a MS helyi elnöke megállapodott, hogy ugyanolyan típusú és méretű feliratot készítenek, mint amilyen a szlovák nyelvű, s majd közösen ragasztják fel a talapzatra.⁶⁴ Az aktusra június 24-én került sor, s megegyeztek, hogy egy többnyelvű információs táblát készíttetnek és helyeznek el a szoborcsoport közelében, ezek a hittérítőkkel kapcsolatban is tartalmaznak majd információkat. A Fontos vagy! mozgalom elnöke, „a kétnyelvűségi küzdelmek terén szimbolikus jelentőségűek” tartja a felirat közös elhelyezését, de megjegyezte: „A szoborcsoport elhelyezésével továbbra sem értünk egyet, s ha jövő márciusban változna a politikai helyzet, kezdeményezzük, hogy méltóbb helyre kerüljön.”⁶⁵ A magyar feliratot 2015. november elején ismeretlenek ismét eltávolították a szobor talapzatáról. A magyar felirat miatt a talapzat készítője, Miroslav Rusko tiltakozott, mivel szerinte „megbontja az építmény jellegét”, és a speciális építési hivatalhoz fordult jogorvoslatért az ügyben. A Fontos vagy! elnöke, Halász Béla csalódásának adott kifejezést, de bízik benne, hogy a politikai viszonyok megváltozásával majd lehetőség nyílik arra, hogy a szoborcsoportot eltávolítsák jelenlegi helyéről. A Matica slovenská elnöke elmondása szerint az esetet követően felvették a kapcsolatot Miroslav Ruskóval, és megkérték, hogy készítsen architektonikai tervet, amit azonban egyelőre nem kaptak meg.⁶⁶

Jelenleg csend van a szobor körül, s remélhetőleg a rengeteg energiát felemésztő, az indulatokat, ellentéteket szító szoborháború a jövőben nem folytatódik.

62 A Halász Béla által vezetett Fontos vagy! mozgalom élén 2016-ban bekövetkezett személycseréről megjelent hír (<http://korkep.sk/cikkek/facebook/2016/09/03/halasz-bela-teljes-csodbe-viszik-a-fontos-vagy-kezdemenyezest/>) követően már nem találtam a mozgalom további tevékenységével kapcsolatos információkat, úgy tűnik, ma már nem létezik.

63 (vkm): Cirill és Metód magyarul. Kétnyelvűsítő akció. *Új Szó*, 2015. június 10., 1. p.

64 (vkm): Közösen helyezik el a magyar feliratot a Cirill-Metód-szoborra. *Új Szó*, 2015. június 13. 5. p.

65 V. Krasznica Melitta: Közös kétnyelvűsítés Komáromban. Együtt helyezte el a magyar feliratot a Matica slovenská és a Fontos vagy! *Új Szó*, 2015. június 24., 13. p.

66 V. Krasznica Melitta: Eltűnt a magyar felirat a Cirill-Metód-szoborról. *Új Szó*, 2015. november 6., 5. p.

ILONA L. JUHÁSZ

THE STATUE OF SAINTS CYRIL AND METHODIUS IN KOMÁRNO

The Slovak national culture-heritage organization Matica slovenská decided in 1990 to erect a statue in Komárno to the two Slavonic missionaries, SS. Cyril and Methodius. They justified their request addressed to the town's assembly on the grounds that the two missionaries crossed the Danube in 863 at this particular place and stepped on the territory of the Great Moravian Empire, which allegation, however, has not been historically proven. The assembly of the town with a Hungarian majority population rejected the request for placing the statue on a public square with the argument that the two saints are not interconnected with the town in any way. They offered an unused church for the statue's placement instead. Matica slovenská did not accept the proposal, and they tried for several years to achieve that the almost 4 metres high statue—which has been built by that time—is placed in a public square. The wrangling over the statue's emplacement had gradually taken on proportions and it had spread to countrywide levels, and was joined by not only locals but also top representatives of Slovak politics and of the Catholic Church. The sculptures were placed in 2003—without the town's permission—above the entrance of the Komárno branch's building of Matica slovenská, then in 2010, upon the intervention of the then prime minister Robert Fico, they placed it in a roundabout on a state-owned public road. This study presents the process and the background of this “statue war” lasting almost 20 years.